Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.11.2017, sp. zn. 5 Tdo 1208/2017, ECLI:CZ:NS:2017:5.TDO.1208.2017.1

Číslo: 15/2019

Právní věta: I. Zákonnou překážku ve smyslu § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, pro kterou není možno pachatele pro týž skutek postavit před soud [překážka věci rozhodnuté s účinkem „ne bis in idem“ podle § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř.], vytváří i pravomocný zprošťující rozsudek. Proto se dnem právní moci zprošťujícího rozsudku podle § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku staví promlčecí doba (neběží), a to až do doby jeho zrušení např. k dovolání podanému nejvyšším státním zástupcem. II. Námitka, že soudy nižších stupňů nepostupovaly podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. ve spojitosti s ustanoveními § 188 odst. 2, § 223 odst. 2, § 231 odst. 1 nebo § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř., neodpovídá dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., neboť v takovém případě nejde o trestní stíhání nepřípustné ve smyslu § 11 odst. 1, 2 či 5 nebo § 11a tr. ř., ani žádnému jinému dovolacímu důvodu, protože postup podle § 172 odst. 2 tr. ř., a to ve všech jeho alternativách, je fakultativní.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.03.2018

Spisová značka: 5 Tdo 1208/2017

Číslo rozhodnutí: 15

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důvod dovolání, že bylo vedeno trestní stíhání, ač bylo nepřípustné, Promlčení trestní odpovědnosti, Zastavení trestního stíhání

Předpisy: § 172 odst. 2 tr. ř.
§ 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.
§ 34 odst. 3 písm. a) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání, které podal obviněný M. D., proti rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 6 To 73/2015, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Uherském Hradišti pod sp. zn. 18 T 231/2011.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 18 T 231/2011, byl obviněný M. D. uznán vinným trestným činem předlužení podle § 256c odst. 1 písm. e) zákona č.

140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2009 (dále jen „tr. zák." nebo též „trestní zákon"). Za tento trestný čin byl podle § 256c odst. 1 a § 53 odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. odsouzen k peněžitému trestu ve výměře 130 000 Kč a pro případ, že by nebyl peněžitý trest ve stanovené lhůtě vykonán, mu byl podle § 54 odst. 3 tr. zák. stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání dvaceti týdnů.

2. Skutek, pro který byl obviněný uznán vinným, spočíval v tom, že:
„dne 12. 11. 2009 v XY, Slovenská republika, obviněný, coby vlastník nemovitostí, vedených na Správě katastru v XY, Slovenská republika, na listu vlastnictví pro katastrální území XY, okres XY, Slovenská republika, a sice
– obchodní budovy na parcele,
– parcely – zastavěné plochy a nádvoří – o výměře 541 m2,
– parcely – zastavěné plochy a nádvoří – o výměře 26 m2,
zatížených zástavním právem ve prospěch společnosti M. H., a. s., se sídlem B., a současně jako jednatel společnosti R. – X39 CZ s. r. o., se sídlem U. B., s cílem dosáhnout předlužení společnosti R. – X39 CZ s. r. o. a zabránit výkonu zástavního práva dražbou zastavených nemovitostí ve prospěch společnosti M. H., a. s., prodal shora rozvedené, ve prospěch společnosti M. H., a. s., zastavené nemovitosti společnosti R. – X39 CZ s. r. o. jakožto kupující straně za celkovou sumu 995 395 eur, tj. 25 327 825 Kč (podle kurzovního lístku ČNB ke dni 18. 11. 2009), popř. 29 987 269 Sk (při konverzním kurzu 30,126 Sk/1 eur), když splatnost kupní ceny k tíži kupující R. – X39 CZ s. r. o. stanovil ‚kúpnou zmluvou' do dne 28. 2. 2010, a dodatkem č. 1 ke ‚kúpnej zmluve' ze dne 15. 11. 2009 zkrátil splatnost uvedené kupní ceny do dne 15. 12. 2009, přičemž jím nastavená kupní cena byla několikanásobně navýšena oproti ceně, za niž byla stejná nemovitost opakovaně obchodována v letech 2005 až 2008 (v rozmezí od 1 000 000 Sk do 1 111 900 Sk, tj. od 33 196,91 EUR do 36 908,31 eur), a zároveň proti všeobecné hodnotě, na kterou byly předmětné nemovitosti znalecky ohodnoceny (na částku 134 000 EUR podle znaleckého posudku Ing. M. M. ze dne 24. 5. 2010 a na částku 86 304,19 EUR podle znaleckého posudku Ing. Š. P. ze dne 27. 10. 2008), a od počátku bylo zřejmé, že kupující společnost R. – X39 CZ s. r. o. není a nebude schopna kupní cenu řádně a včas uhradit, neboť nedisponovala hotovostními finančními prostředky na úhradu této kupní ceny ani majetkem, z něhož by mohla být kupní cena zaplacena, neboť celkový stav aktiv společnosti R. – X39 CZ s. r. o. byl ke dni 31. 12. 2007 pouze 201 000 Kč, ke dni 31. 12. 2008 podle účetní závěrky 142 000 Kč, ke dni 31. 12. 2009 podle účetní závěrky 25 338 000 Kč, a ke dni 25. 3. 2010 stav majetku společnosti vykazoval hodnotu 260 833 eur, tj. 7 857 854,90 Sk při konverzním kurzu 30,126 Sk/1 eur, když zahrnoval i předmětné, stále neuhrazené nemovitosti, aniž financování jejich kupní ceny bylo zajištěno cizími zdroji a kupní cena byla kupující společností ve sjednané lhůtě splatnosti, případně později skutečně uhrazena, přičemž dne 26. 3. 2010 podal u Krajského soudu v Brně za dlužníka – společnost R. – X39 CZ s. r. o. –insolvenční návrh z důvodu neschopnosti společnosti mj. uhradit závazek ve výši 995 395 EUR vůči obžalovanému, plynoucí z kupní smlouvy ze dne 12. 11. 2009 ve znění jejího dodatku č. 1 ze dne 15. 11. 2009, když společnost jakožto dlužník byla v prodlení s platbou kupní ceny o více než 30 dnů, a evidovala další závazek vůči věřiteli R. – S. SK s. r. o., se sídlem T., zastoupenému obžalovaným coby jednatelem, ve výši 5 545 eur, u kterého byl dlužník v prodlení rovněž o více než 30 dnů, přičemž Krajský soud v Brně dne 26. 3. 2010 vyhláškou pod č. j. KSBR 31 INS 3141/2010 zahájil insolvenční řízení dlužníka R. – X39 CZ s. r. o. a usnesením ze dne 17. 5. 2010 pod č. j. KSBR 31 INS 3141/2010-A-15 zjistil úpadek dlužníka R. – X39 CZ s. r. o. a na jeho majetek prohlásil konkurs".

3. Proti uvedenému rozsudku podal obviněný M. D. odvolání, o němž nejprve ve veřejném zasedání rozhodl Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně svým rozsudkem ze dne 8. 9. 2015, sp. zn. 6 To 73/2015, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený rozsudek zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. sám rozhodl, že se obviněný M. D. podle § 226 písm. b) tr. ř. zprošťuje obžaloby pro shora popsaný skutek obžalobou kvalifikovaný jako trestný čin předlužení podle § 256c tr. zák., neboť v žalobním

návrhu označený skutek není trestným činem.

4. Rozsudek odvolacího soudu následně napadl v zákonné lhůtě dovoláním nejvyšší státní zástupce, o němž rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 5 Tdo 770/2016, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 8. 9. 2015, sp. zn. 6 To 73/2015, současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i všechna rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Krajskému soudu v Brně – pobočce ve Zlíně zároveň podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

5. Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně potom rozsudkem ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 6 To 73/2015, znovu rozhodl tak, že k odvolání obviněného M. D. podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek soudu prvního stupně zrušil ve výroku o trestu. Současně za splnění podmínek uvedených v § 259 odst. 3 tr. ř. obviněnému uložil podle § 256c odst. 1 tr. zák. za použití § 53 odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. peněžitý trest ve výměře 100 000 Kč a zároveň podle § 54 odst. 3 tr. zák. stanovil pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, náhradní trest odnětí svobody v trvání šestnácti týdnů.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti posledně uvedenému rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně podal obviněný M. D. prostřednictvím svých obhájců dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř.

7. V odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku obviněný nejprve shrnul dosavadní průběh trestního řízení. Především měl za to, že jeho trestní stíhání mělo být zastaveno z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 písm. b) nebo j) tr. ř. [podle obsahu dovolání má jít ve skutečnosti o důvody zastavení podle § 11 odst. 1 písm. b) nebo m) tr. ř. v nyní účinném znění, tj. po novelizaci provedené zákony č. 55 a 183/2017 Sb.], popř. podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.

8. Předně obviněný namítl, že jeho trestní stíhání bylo podle výkladu uvedeného v dovolání promlčeno ke dni 21. 3. 2017, neboť posledním úkonem, který přerušil běh promlčecí doby, bylo vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudem prvního stupně dne 20. 3. 2014. Po tomto datu až do uplynutí tříleté promlčecí doby již nebyl učiněn žádný úkon, s nímž by podle § 34 odst. 4 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „tr. zákoník“ nebo „trestní zákoník“), bylo spojeno přerušení běhu promlčecí doby. Jeho jednání proto mělo být posouzeno jako přečin způsobení úpadku podle § 224 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku, neboť v tomto ohledu byla pro něj nová úprava příznivější ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák., resp. § 2 odst. 1 tr. zákoníku, protože při takovém posouzení by nemohl být odsouzen, trestní stíhání by naopak muselo být zastaveno z důvodu promlčení trestního stíhání. Obviněný současně nesouhlasil s právním názorem odvolacího soudu, podle něhož od právní moci původního zprošťujícího rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 8. 9. 2015, sp. zn. 6 To 73/2015, až do jeho zrušení dovolacím soudem usnesením ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 5 Tdo 770/2016, neběžela promlčecí doba pro zákonnou překážku věci rozsouzené, pro kterou nebylo možno obviněného postavit před soud pro týž skutek, a to s odkazem na § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák., resp. § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný totiž měl za to, že takovou překážku vytváří jedině odsuzující rozsudek, nikoli i rozsudek zprošťující. Odkázal přitom na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. Tpjn 300/2011, publikované pod č. 52/2011 Sb. rozh. tr., které se vztahovalo také k odsuzujícímu, a nikoli zprošťujícímu rozsudku. Podle jeho názoru proto vyhlášení zprošťujícího rozsudku odvolacím soudem dne 8. 9. 2015 nemělo na běh promlčecí doby žádný vliv. Tuto svou argumentaci posléze rozvedl v doplnění svého dovolání prostřednictvím svého druhého obhájce.

9. Dále obviněný spatřoval pochybení odvolacího soudu v tom, že nezastavil trestní stíhání z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. m) tr. ř. [v dovolání uváděno ještě písm. j)], tj. z důvodu jeho nepřípustnosti, který stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Obviněný byl přesvědčen, že odvolací soud měl zastavit trestní stíhání pro příliš dlouhou dobu trvání trestního stíhání. Použil přitom argumentaci uvedenou v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 4 Tz 1/2002, které obsáhle citoval. Nesouhlasil přitom s postupem odvolacího soudu, který poukazoval na jinou judikaturu a který delší dobu trvání trestního stíhání zohlednil v tom, že snížil výměru peněžitého trestu.

10. Nakonec obviněný vytkl odvolacímu soudu, že neakceptoval jeho návrh na zastavení trestního stíhání z důvodu uvedeného v § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. K tomu doplnil svou argumentaci z řízení o odvolání, především upozornil na svou dosavadní bezúhonnost, ojedinělost případu, právní kvalifikaci skutku jako méně závažný přečin, pouze ohrožovací následek, skutečnost, že kriminalizovaný úkon byl z hlediska civilního práva absolutně neplatný apod. To nemůže vyvážit ani nedostatek doznání a nekritičnost ve vztahu k vlastnímu jednání, jak to učinil odvolací soud.

11. Závěrem obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud z uvedených důvodů podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek odvolacího soudu a sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. rozhodl o zastavení trestního stíhání, a to z důvodu jeho promlčení.

12. Své dovolání obviněný doplnil dalším podáním (ještě stále ve lhůtě pro podání dovolání) prostřednictvím svého druhého obhájce. Obviněný předně soudům nižších stupňů vytkl absenci úvah ohledně aplikace ustanovení o časové působnosti trestních zákonů. Závěr odvolacího soudu, že aplikace trestního zákona účinného v době spáchání činu byla příznivější ve srovnání s užitím nyní účinného trestního zákoníku, považoval za nesprávný. Nesouhlasil s argumentem, podle něhož trestní zákon účinný v době spáchání činu byl příznivější, neboť na rozdíl od trestního zákoníku umožňoval uložit i za trestný čin předlužení podle § 256c odst. 1 tr. zák. peněžitý trest. Peněžitý trest je totiž možné uložit i za přečin způsobení úpadku podle § 224 odst. 1 tr. zákoníku. Především považoval za nesprávný názor o příznivosti právní úpravy účinné v době spáchání z důvodu chybné aplikace ustanovení týkajících se promlčení trestního stíhání. Poukázal též na rozhodnutí č. 64/2012 Sb. rozh. tr., v němž se Nejvyšší soud zabýval otázkou časové působnosti trestních zákonů v případě trestného činu předlužení, resp. způsobení úpadku. V uvedeném rozhodnutí i v předcházejícím usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1298/2011, bylo stěžejním kritériem posouzení příznivosti obou právních úprav zavinění. Předlužení totiž vyžadovalo úmysl či alespoň vědomou nedbalost, zatímco způsobení úpadku úmysl či hrubou nedbalost. Posouzení příznivosti právních úprav proto v takovém případě vyžaduje důkladný rozbor subjektivní stránky trestného činu, neboť jednání spáchané za účinnosti dřívější právní úpravy musí současně naplňovat vědomou i hrubou nedbalost, aby bylo trestné i za účinnosti trestního zákoníku.

13. V bodě III. doplnění dovolání mimo jiné rozvedl svou argumentaci vážící se k subjektivní stránce skutkové podstaty přečinu předlužení. Obviněný odmítl právní názor soudů nižších stupňů, že jednal úmyslně. V rámci této argumentace též znovu poukázal na to, že podle jeho přesvědčení nebyl naplněn objekt sledovaného trestného činu, neboť jeho jednání nebylo vůbec způsobilé jakkoliv ohrozit či porušit práva zástavních věřitelů, neboť kriminalizovanou transakcí nijak nenarušil právo zástavního věřitele se uspokojit zpeněžením zástavy, čehož si byl obviněný také vědom. V této spojitosti vytkl soudům nižších stupňů, jakož i orgánům činným v přípravném řízení, že nezajistily a následně neprovedly řadu důkazů, které konkretizoval, čímž měly porušit zásadu vyhledávací ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř., jakož i právo obviněného na obhajobu ve smyslu čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a § 2 odst. 13 tr. ř. Zpochybnil též odůvodnění neprovedení důkazů, které proto považoval za opomenuté ve smyslu judikatury Ústavního soudu. Především podle něj nebylo zjištěno, zda byl dán stav předlužení obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o., protože proti sobě stály dva protichůdné znalecké posudky, které nebyly řádně vyhodnoceny, a nebyl ani vyžádán

revizní znalecký posudek. Upozornil dále na smlouvu o smlouvě budoucí se společností I. G., s. r. o., z níž vyplývalo, že celá obchodní transakce bude pro R. – X39 CZ, s. r. o., zisková. Jakkoliv se později jeho představy ukázaly jako nesprávné, není možno z toho dovozovat úmysl obviněného. Soudy nižších stupňů se vůbec nezabývaly tím, zda v jednání obviněného nelze spatřovat nedbalost.

14. Účelovost jednání obviněného byla soudy nižších stupňů dovozována i z podání insolvenčního návrhu, což je pro vyvození trestní odpovědnosti irelevantní, neboť není znakem skutkové podstaty trestného činu způsobení úpadku. Pokud navíc toto podání považovaly soudy nižších stupňů za součást skutku obviněného, měly posoudit jeho čin podle nové právní úpravy, tj. podle § 224 tr. zákoníku. Obviněný podáním insolvenčního návrhu pouze dostál své zákonné povinnosti ve smyslu § 98 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů. Nadto obviněný své kroky konzultoval se svým právním zástupcem D. A. a poradcem v oblasti auditu J. G. Oba jej přesvědčovali, že veškeré jím provedené kroky jsou v souladu se všemi právními předpisy a že jimi nemůže způsobit úpadek obchodní společnosti, jejímž byl jednatelem. Z uvedeného důvodu by mělo být aplikováno ustanovení § 19 odst. 1 tr. zákoníku o omluvitelném právním omylu, kterého se nemohl vyvarovat ve smyslu § 19 odst. 2 tr. zákoníku, neboť si zajistil odbornou pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu. K tomu odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006. Obviněný se vždy dotázal svých poradců předtím, než některý z podstatných kroků učinil. Takový omyl vylučuje závěr o úmyslném zavinění. V úvahu přichází též posouzení případu obviněného podle zásad o negativním omylu skutkovém, neboť pojem úpadku je tzv. normativním znakem skutkové podstaty trestného činu způsobení úpadku podle § 224 tr. zákoníku. Negativní skutkový omyl vylučuje všechny formy zavinění vyjma nevědomé nedbalosti. Těmito otázkami se však soudy nižších stupňů nezabývaly, ačkoliv byly v průběhu řízení obviněným namítány. Obviněný též poukázal na vnitřní rozpory v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, který na jednu stranu obviněného považoval za uvědomělého a zkušeného obchodníka, na druhou stranu dospěl k závěru o jeho naivních představách o fungování insolvenčního řízení. Rozhodnutí soudů nižších stupňů nesplňují podle obviněného náležitosti odůvodnění ve smyslu § 125 tr. ř.

15. V dalším bodě doplnění svého dovolání rozvedl své úvahy a argumentaci o promlčení trestního stíhání. Byl přesvědčen, že právní moc zprošťujícího rozsudku není překážkou trestního stíhání ve smyslu § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Taková překážka musí vyplývat ze zákona, faktická překážka nestačí. Poukázal k tomu na úpravu mimořádných opravných prostředků, kde se řeší otázka započítávání doby od právní moci rozhodnutí do rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku v § 289 odst. 1 tr. ř., jde-li o obnovu řízení, a v § 275 odst. 1 tr. ř., jde-li o stížnost pro porušení zákona, naproti tomu chybí taková výslovná úprava u dovolání. V případě uvedených ustanovení se důvodně rozlišuje, bylo-li původní rozhodnutí vydáno ve prospěch, nebo v neprospěch obviněného, což má vliv i na stavení promlčecí doby. Podobně počítá se stavením promlčecí doby od právní moci rozhodnutí jen v případě odsuzujícího rozsudku i stanovisko publikované pod č. 52/2011 Sb. rozh. tr. I kdyby snad Nejvyšší soud dospěl k opačnému závěru, že i s nabytím právní moci zprošťujícího rozsudku se staví promlčecí doba, měl by tak učinit v zájmu zachování právní jistoty jen pro futuro, a nikoli ex tunc, jako to učinil podobně Ústavní soud v nálezu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 4/14.

16. Poukázal znovu i na neplatnost kupní smlouvy, která má význam nejen v rovině práva civilního, ale i pro posouzení společenské škodlivosti a z hlediska zachování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

17. Ze všech uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil jak rozsudek soudu odvolacího, tak i soudu prvního stupně, a aby soudu prvního stupně zároveň přikázal věc znovu projednat a rozhodnout. Alternativně navrhl, aby Nejvyšší soud trestní stíhání zastavil ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. (míněno zřejmě poté, co zruší rozsudek soudu druhého stupně, případně i prvního stupně).

18. K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který nejprve stručně shrnul dosavadní průběh trestního řízení a zrekapituloval dovolání obviněného. S argumentací uvedenou v dovolání však vyjádřil zásadní nesouhlas. Poukázal na to, že se s ní řádně vypořádal již soud druhého stupně, neboť stejnou obhajobu uplatnil obviněný již v odvolacím řízení. Především souhlasil s rozhodnutím soudu druhého stupně a s jeho zdůvodněním, že s právní mocí zprošťujícího rozsudku dochází ke stavení promlčecí doby podle § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák., resp. § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, neboť je tím vytvořena zákonná překážka, pro kterou není možno obviněného pro týž skutek postavit znovu před soud. Promlčecí doba proto od 8. 9. 2015 do 13. 7. 2016 neběžela. Státní zástupce souhlasil i s další částí odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, která se týkala tvrzené nepřípustnosti trestního stíhání z důvodu přílišné délky trestního stíhání a v níž odvolací soud obhajobu obviněného odmítl a poukázal přitom na recentní judikaturu. Důvodně proto odvolací soud trestní stíhání nezastavil, a to ani pro údajnou neúčelnost trestního stíhání, neboť jde o postup fakultativní, pro který ani nebyly splněny zákonné podmínky s ohledem na odmítavý postoj obviněného, pro nějž trestní řízení dosud nenaplnilo svůj účel.

19. V další pasáži vyjádření k dovolání státní zástupce rozvedl argumentaci k uplatněnému dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. Především se věnoval otázce nepřípustnosti trestního stíhání z důvodu promlčení trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. Podmínky tohoto dovolacího důvodu nebyly naplněny, neboť k promlčení trestního stíhání nedošlo. Státní zástupce se sice shodl se základními východisky uvedenými v dovolání, že promlčecí doba je v daném případě tříletá, že nová právní úprava v trestním zákoníku je příznivější, jde-li o důvody pro přerušení běhu promlčecí doby. Nicméně ve svém celku příznivější není, neboť je třeba aplikovat trestní zákon komplexně a ani podle nové právní úpravy nedošlo k promlčení trestního stíhání, neboť promlčecí doba se stavěla podle § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Pravomocným rozhodnutím, které vytváří překážku věci rozhodnuté, vzniká zákonná překážka, pro kterou není možno obviněného pro týž skutek znovu postavit před soud, a to až do doby zrušení takového rozhodnutí v řízení o mimořádném opravném prostředku. Obhajobu obviněného přitom nepodporuje ani stanovisko Nejvyššího soudu pod sp. zn. Tpjn 300/2011, na nějž obviněný odkazoval, ovšem vytrhával z kontextu informaci o tom, že v daném případě šlo o odsuzující rozsudek, neboť stanovisko se týkalo zvláštního způsobu řízení, a sice řízení proti uprchlému. Ve skutečnosti by ale při správné interpretaci stanoviska, a to jak jeho právní věty, tak i odůvodnění, musel dospět k opačnému výsledku. K tomu státní zástupce citoval relevantní části odůvodnění.

20. Námitku nepřiměřené délky trestního stíhání lze sice považovat za relevantně uplatněnou, nicméně nikoli z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., ale v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť jde o zásah do práva na projednání věci bez zbytečných průtahů. Tento zásah lze kompenzovat již v rámci trestního řízení při výběru druhu trestu a jeho výměry podle § 39 odst. 3 tr. zákoníku. Tomu ovšem soudy nižších stupňů dostály, protože v druhu trestu i v jeho výměře významně zohlednily i délku trestního stíhání obviněného, a proto jde v tomto případě o námitku zjevně neopodstatněnou.

21. Poslední námitkou bylo nevyužití ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. o zastavení trestního stíhání pro neúčelnost odvolacím soudem. Ani v tomto směru podle státního zástupce odvolací soud nepochybil, jednak není povinností soudu využít fakultativního postupu, jednak ani nebyly splněny podmínky pro takový postup. Navíc tato námitka ani neodpovídá žádnému dovolacímu důvodu.

22. Na závěr státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. I pro případ jiného rozhodnutí souhlasil s tím, aby tak Nejvyšší soud učinil v neveřejném zasedání.

23. Státní zástupce se posléze se stejným závěrem vyjádřil i k doplnění dovolání obviněného ze dne

24. Předně státní zástupce nesouhlasil s tím, že by zcela absentovaly úvahy soudů nižších stupňů o aplikaci pravidel o časové působnosti trestních zákonů, to ostatně vyplývá i ze samotného doplnění dovolání obviněným, který však se závěry soudů nižších stupňů polemizoval. Souhlasil s určitou částí výkladu relevantních ustanovení trestního zákona i trestního zákoníku, nikoli však s celkovým vyzněním argumentace. Upozornil, že určitý význam (při ukládání více druhů trestů vedle sebe) má i to, zda peněžitý trest je uveden u toho kterého ustanovení zvláštní části trestního zákona i za situace, lze-li tentýž druh trestu uložit za stejný trestný čin podle obecné části, a to vzhledem k formulaci obecných podmínek pro uložení takového druhu trestu. V daném případě ovšem v tomto směru žádný problém nevyvstal, neboť soudy nižších stupňů ukládaly peněžitý trest jako hlavní a jediný trest, přičemž takto jej mohly uložit podle obou právních úprav. Význam z hlediska časové působnosti trestních zákonů mají i ustanovení o promlčení trestního stíhání, nicméně v dané věci užití obou právních úprav mělo stejné důsledky s ohledem na shodný důvod stavení běhu promlčecí doby. Při shodné příznivosti právních úprav se přitom použije ta, která byla účinná v době spáchání činu.

25. Státní zástupce nesouhlasil ani s argumentací obviněného o časové působnosti trestních zákonů vzhledem k formě zavinění s poukazem na skutečnost, že podle starší právní úpravy bylo u téhož trestného činu vyžadováno zavinění ve formě vědomé nedbalosti, zatímco podle nové právní úpravy ve formě hrubé nedbalosti, která ovšem mohla být i nevědomá. Poukaz na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1440/2011 (publikované pod č. 64/2012 Sb. rozh. tr.) a sp. zn. 7 Tdo 1298/2011 (publikované pod č. 54/2012 Sb. rozh. tr.) považoval v této spojitosti za nepřípadný a vyvozené závěry za zjednodušující. Předně šlo o skutkově zcela odlišné případy, které však byly různé i v právním posouzení, a to především v subjektivní stránce. Zatímco v rozhodnutích, na která bylo odkazováno, byla řešena nedbalostní varianta spáchání trestných činů, v nyní projednávaném případě dospěly soudy nižších stupňů k závěru o úmyslném spáchání trestného činu předlužení, a proto aplikace citovaných rozhodnutí vůbec nepřichází v úvahu. Státní zástupce odmítl i zpochybnění závěrů soudů nižších stupňů obviněným, pokud šlo o subjektivní stránku předmětného trestného činu, neboť úvahy soudů vyplývají z řádně provedeného hodnocení důkazů, nedošlo k nějaké nelogičnosti v tomto hodnocení, natož pak k tzv. extrémnímu nesouladu mezi obsahem provedených důkazů a skutkovými závěry soudů nižších stupňů.

26. Státní zástupce k tomuto bodu proto uzavřel, že soudy nepochybily, pokud čin obviněného posoudily podle právní úpravy účinné v době spáchání činu. Rozhodujícím kritériem je totiž celkový výsledek z hlediska trestnosti, jehož by bylo dosaženo při aplikaci toho či onoho zákona, a to s přihlédnutím ke všem právně rozhodným skutečnostem daného případu. Pokud podle obou právních úprav je jednání trestné, je třeba porovnat druh trestu, který je možno podle obou právních úprav uložit, posléze pak trestní sazby daného druhu trestu. V daném případě měl státní zástupce za to, že (nový) trestní zákoník je v případě peněžitého trestu přísnější s ohledem na výrazně vyšší horní hranici jeho výměry, která je daná součinem maximálního počtu denních sazeb a jejich maximální výše (tj. 36,5 milionu Kč oproti 5 milionům Kč podle trestního zákona účinného do 31. 12. 2009).

27. Státní zástupce nesouhlasil ani s argumentací obviněného, kterou uvedl v bodě III. doplnění dovolání a jež se týkala nedostatku naplnění subjektivní stránky sledovaného trestného činu. Svými námitkami uvedenými v tomto bodě obviněný zpochybnil především správnost rozhodných skutkových zjištění (v prvé řadě soudu prvního stupně), jež se týkaly okolností a podmínek uzavření předmětné kupní smlouvy, jejího dopadu na obchodní společnost R. – X39 CZ s. r. o., jakož i na zástavního věřitele. Obviněný tím ale napadal především způsob hodnocení důkazů a nesprávnost a neúplnost provedeného dokazování. Své námitky založil primárně na reálnosti předmětného obchodu, a tedy i investičního záměru, a na nesprávném hodnocení stavu hospodaření obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o. Takové námitky ovšem neodpovídají žádnému dovolacímu důvodu,

dovolací soud není obecnou třetí instancí s plným přezkumem. V daném případě nedošlo ani k tzv. extrémnímu nesouladu mezi provedenými důkazy a na jejich základě učiněnými skutkovými zjištěními, neboť ta naopak odpovídají obsahu provedených důkazů.

28. Závěry soudů nižších stupňů o úmyslné formě zavinění jsou podle státního zástupce zcela důvodné. Obviněný věděl o nepříznivé hospodářské situaci obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o., která v podstatě podnikatelskou činnost nevykonávala, věděl i o špatném stavebnětechnickém stavu předmětné nemovitosti a její hodnotě, stejně tak věděl, že přijatý závazek nemohla uvedená obchodní společnost splnit, rozhodně ne v tak krátkém termínu, neboť neměla žádné jiné zdroje a ani předpoklady, jak je získat. Tím se obchodní společnost dostala do stavu úpadku, což ostatně bylo i záměrem obviněného, který byl následně potvrzen podáním insolvenčního návrhu v krátké době po uzavření předmětné kupní smlouvy. To vše dokládá zavinění ve formě úmyslu, a to nejméně nepřímého, lze podle státního zástupce uvažovat i o úmyslu přímém, jak správně uzavřel soud druhého stupně.

29. Za daného skutkového stavu pak jsou zcela nedůvodné i námitky obviněného, že jednal v právním či skutkovém omylu. Takové úvahy jsou v rozporu se závěry soudů nižších stupňů, neboť obviněný se rozhodně jako zkušený obchodník nemýlil v ceně nemovitostí, které významně nadhodnotil, ani v otázce stanovení a pozdějšího zkrácení termínu splatnosti dluhu, na který jím ovládaná obchodní společnost neměla finanční prostředky, což následně vyústilo v podání insolvenčního návrhu krátce po uzavření smlouvy. Obviněný přitom nejednal pod tlakem dalších osob, byť by byly odborníky v oboru. Odkaz v dovolání na osoby D. A. a J. G. je nový, obviněný výslech těchto osob jako svědků dosud nenavrhoval, tyto osoby tak nevypovídaly.

30. Státní zástupce odmítl i námitky obviněného, které se vztahovaly k principu subsidiarity trestní represe, který soudy nižších stupňů nijak neporušily, pokud obviněného za shora popsané jednání uznaly vinným. K tomu poukázal na konkrétní okolnosti případu.

III.
Přípustnost dovolání

31. Nejvyšší soud se po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, zabýval důvodností uplatněných argumentů a dospěl k následujícím závěrům.

32. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z taxativně vyjmenovaných důvodů v § 265b odst. l písm. a) až l) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby mu uplatněné námitky také svým obsahem odpovídaly. Obviněný uplatnil dva dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř.

IV.
Důvodnost dovolání

33. Obviněný měl za to, že v dané věci bylo proti němu vedeno trestní stíhání, které nejméně v době druhého rozhodnutí odvolacího soudu, jež je nyní napadáno, bylo nepřípustné. Měl totiž za to, že trestní stíhání mělo být odvolacím soudem zastaveno, a to buď z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř., nebo v § 11 odst. 1 písm. m) tr. ř. [v dovolání uváděno ještě jako písm. j)], anebo podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.

34. Důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. je možné uplatnit, pokud proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné. V podstatě jde o případy, kdy bylo

proti obviněnému vedeno trestní stíhání, které nebylo zastaveno, ačkoliv existoval některý z důvodů nepřípustnosti trestního stíhání ve smyslu § 11 odst. 1, 2 a 5 nebo § 11a tr. ř., kde jsou taxativně, pozitivně a výslovně vypočteny důvody nepřípustnosti trestního stíhání. Jiné namítané vady týkající se průběhu trestního stíhání (např. absence obligatorních náležitostí usnesení o zahájení trestního stíhání apod.) nezakládají důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. – srov. rozhodnutí č. 38/2005 Sb. rozh. tr.

35. Předně je nutné zdůraznit, že uvedená procesní ustanovení neobsahují žádný důvod pro zastavení trestního stíhání jen proto, že v něm došlo k průtahům nebo že trvá nepřiměřeně dlouhou dobu. Proto ani nelze tyto skutečnosti namítat s poukazem na citovaný dovolací důvod – shodně ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3162. Dovolatel sice odkazoval na starší rozhodnutí Nejvyššího soudu (usnesení ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 4 Tz 1/2002), to ovšem již bylo překonáno novější judikaturou obecných soudů (srov. zejména usnesení Nejvyššího soudu z 10. 7. 2002, sp. zn. 5 Tdo 178/2002, nebo z 22. 10. 2002, sp. zn. 6 Tdo 578/2002), která se k názoru na důvodnost zastavení trestního stíhání nepřiklonila, naopak usnesení o zastavení trestního stíhání s pouhým odkazem na délku řízení považovala za nezákonná. Tento názor v soudní praxi převážil, dnes je v této otázce judikatura obecných soudů ustálená a byla též potvrzena obecně závaznými rozhodnutími Ústavního soudu (srov. k tomu čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky). V tomto směru lze tak plně souhlasit s odůvodněním rozsudku soudu druhého stupně na jeho str. 8, na něž je možno odkázat. Vedle rozhodnutí Ústavního soudu, která v této souvislosti citoval odvolací soud (zejména nález ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. II. ÚS 7/03, publikovaný pod č. 100 ve svazku 34, ročníku 2004, na str. 61 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu – dále jen „Sb. n. a u.“; usnesení ze dne 5. 5. 2004, sp. zn. II. ÚS 527/03, a usnesení ze dne 1. 12. 2003, sp. zn. IV. ÚS 487/03, publikované pod č. 26 ve svazku 31, ročníku 2003, na str. 357 Sb. n. a u.), by bylo možno uvádět i řadu dalších rozhodnutí – např. nález Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2006, sp. zn. I. ÚS 41/03, publikovaný pod č. 10 ve svazku 40, ročníku 2006, na str. 83 Sb. n. a u. Z uvedené judikatury vyplývá, že s odkazem na nepřípustnost trestního stíhání z důvodu, že tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána [nyní podle § 11 odst. 1 písm. m) tr. ř.], je trestní stíhání možné zastavit jen v případě, že je to v mezinárodní smlouvě v konkrétním ustanovení výslovně uvedeno, takovou možnost však nelze dovozovat jako možný prostředek nápravy vzniklého pochybení (takový závazek přitom nestanoví ani čl. 6 ani čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.). Námitka obviněného, že jeho trestní stíhání mělo být zastaveno z důvodu nepřiměřené délky řízení, není správná, tato okolnost měla být a také dostatečně byla zohledněna při výběru druhu trestu a jeho výměře.

36. Nejvyšší soud nesouhlasí ani s druhou obviněným uváděnou alternativou, pro kterou mělo být podle jeho názoru trestní stíhání zastaveno, a sice z důvodu promlčení trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. Základním východiskem této verze obviněného je, že trestní stíhání se promlčelo v době mezi vyhlášením rozsudku soudem prvního stupně (tj. 20. 3. 2014) a vyhlášením odsuzujícího rozsudku soudem druhého stupně po předchozím kasačním zásahu dovolacím soudem, tedy vyhlášením nyní napadeného druhého rozsudku odvolacího soudu (tj. dnem 4. 4. 2017), neboť v tomto období nenastala žádná skutečnost, s níž by nynější trestní zákoník spojoval přerušení či stavení běhu promlčecí doby ve smyslu § 34 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku. Obviněný v tomto směru především nesouhlasil s argumentací odvolacího soudu, podle níž po dobu původního pravomocného skončení trestní věci od prvního zprošťujícího rozsudku soudu druhého stupně (tj. od 8. 9. 2015) do jeho zrušení Nejvyšším soudem na podkladě dovolání, které podal nejvyšší státní zástupce (tj. 13. 7. 2016), promlčecí doba neběžela (stavěla se) podle § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák., resp. § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, neboť pachatele nebylo možno postavit před soud pro zákonnou překážku. I v tomto směru však Nejvyšší soud musí dát plně za pravdu soudu druhého stupně. Nabytím právní moci rozsudek, ať odsuzující, či zprošťující, skutečně zakládá překážku věci rozhodnuté (exceptio rei iudicatae), pro kterou není možno znovu téhož obviněného pro týž skutek postavit před soud, není-li

takový rozsudek v předepsaném řízení zrušen (princip ne bis in idem). Pro takový skutek nelze vůči témuž obviněnému trestní stíhání zahájit, bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a muselo by být zastaveno ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř. Jde o princip úrovně ústavněprávní (čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, znovu vyhlášené jako usnesení předsednictva České národní rady pod č. 2/1993 Sb.) i mezinárodněprávní (např. čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod vyhlášené jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.). Rozhodnutí zakládající překážku věci rozsouzené je tak skutečně zákonnou překážkou, která neumožňuje další trestní stíhání, a tedy ani postavení pachatele před soud ve smyslu § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák., resp. § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Po celou dobu existence takového pravomocného rozsudku až do jeho zrušení k podanému dovolání tak podle uvedených ustanovení neběží promlčecí doba, tedy staví se.

37. Není pravdou, jak obviněný ve svém dovolání uváděl, že by Nejvyšší soud již dříve zaujal opačný právní názor, tj. že by zákonnou překážku, pro kterou nelze pachatele postavit před soud, zakládal pouze odsuzující rozsudek, a nikoli i rozsudek zprošťující. Takový závěr nevyplývá ani z právní úpravy mimořádných opravných prostředků v trestním řádu, jak obviněný ve svém dovolání mylně dovozoval.

38. Obviněný vycházel ze stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. Tpjn 300/2011, publikovaného pod č. 52/2011 Sb. rozh. tr., jehož právní věta zní: „Pravomocný odsuzující rozsudek vytváří zákonnou překážku, pro kterou není možno pachatele pro týž skutek postavit před soud (překážka ne bis in idem), a proto se dnem právní moci odsuzujícího rozsudku podle § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku promlčecí doba staví, což znamená, že od právní moci takového rozsudku promlčecí doba neběží a po jeho případném zrušení pokračuje (srov. § 139 tr. zákoníku). Dojde-li proto na návrh odsouzeného podle § 306a odst. 2 tr. ř. ke zrušení pravomocného odsuzujícího rozsudku vydaného v řízení proti uprchlému (§ 302 a násl. tr. ř.), doba od právní moci odsuzujícího rozsudku vydaného v řízení proti uprchlému (§ 302 a násl. tr. ř.) do vyhlášení rozhodnutí o jeho zrušení postupem podle § 306a odst. 2 tr. ř. se do promlčecí doby nezapočítává, neboť pachatele nebylo možno postavit před soud pro zákonnou překážku podle § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku spočívající v překážce ne bis in idem [srov. § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř.].“ Je tak sice pravdou, že toto stanovisko v právní větě výslovně uvádí, že zákonnou překážkou znamenající stavení promlčecí doby je odsuzující rozsudek, nicméně nelze z něj dovozovat, že by totéž neplatilo v případě rozsudku zprošťujícího. Sama skutečnost, že se stanovisko nevypořádávalo s případem zprošťujícího rozsudku, že o něm tzv. mlčelo, neznamená (snad a contrario), že by tomu mělo být v případě zprošťujícího rozsudku opačně. Je třeba si totiž uvědomit, že stanovisko řešilo specifický problém spočívající v rozhodnutí věci v řízení proti uprchlému, tzn. ve zvláštním způsobu řízení podle hlavy dvacáté oddílu druhého trestního řádu (§ 302 až 306a tr. ř.) a následném rozhodnutí o zrušení rozsudku podle § 306a odst. 2 tr. ř. Přitom možnost zrušení rozsudku, kterým byla věc pravomocně skončena v řízení proti uprchlému, je podle ustanovení § 306a odst. 2 tr. ř. vázána výlučně na případy, kdy řízení skončilo odsuzujícím rozsudkem (viz počáteční slova § 306a odst. 2 tr. ř. – „Skončilo-li řízení proti uprchlému pravomocným odsuzujícím rozsudkem …“). Nebylo proto třeba ve spojitosti s nastolenou otázkou řešit problém, zda i zprošťující rozsudek zakládá důvod stavení běhu promlčecí doby, či nikoli, protože zprošťující rozsudek nemohl být postupem podle § 306a odst. 2 tr. ř. zrušen. Lze přitom odkázat na obsáhlou pasáž odůvodnění stanoviska i s odkazy na odbornou literaturu, v níž se zdůrazňovalo, že právní moc rozhodnutí, kterým je věc pravomocně skončena a které zakládá překážku věci rozsouzené, je obecně zákonnou překážkou ve smyslu § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, pro kterou nelze pachatele postavit před soud, a to včetně pravomocného rozsudku soudu, kterým dřívější trestní stíhání pro týž skutek skončilo, jestliže nebylo v předepsaném řízení zrušeno [§ 11 odst. 1 písm. h) tr. ř., tehdy šlo o § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř.].

39. Především je ale třeba (ve shodě se státním zástupcem) odkázat na části odůvodnění uvedeného

stanoviska, které jsou z nyní sledovaného pohledu stěžejní, zásadní, a to ty, které se týkají výkladu ustanovení § 275 odst. 1 věta druhá, § 289 písm. a) a § 314i písm. a) tr. ř. a zodpovězení otázky, zda a v jakých případech vytváří zákonnou překážku takové rozhodnutí, které bylo později v řízení o mimořádném opravném prostředku nebo o ústavní stížnosti zrušeno. Na tyto obsáhlé pasáže s podrobným zdůvodněním je tak možno zcela odkázat, aniž by je bylo třeba podrobně opakovat, postačí jen shrnout jejich závěry. Ustanovení § 275 odst. 1 věty druhé tr. ř. se týká stížnosti pro porušení zákona, ke které je možno zrušit napadené rozhodnutí pouze tehdy, pokud byl zákon porušen v neprospěch obviněného. Podobně je tomu u ústavní stížnosti a ustanovení § 314i písm. a) tr. ř., kde se též počítá pouze se situací, kdy bylo rozhodnutí zrušeno pouze ve prospěch obviněného (státní zástupce v neprospěch obviněného ústavní stížnost podat nemůže). Poněkud jinak je tomu v případě obnovy řízení, kterou je možno povolit jak ve prospěch, tak i v neprospěch obviněného, ve druhém případě ovšem s limitací podle § 279 písm. b) tr. ř., podle něhož nelze obnovu povolit, pokud uplynula jedna polovina promlčecí doby trestného činu, o němž se vedlo trestní stíhání. Proto je logické, že jsou zde upraveny jen situace rozhodnutí učiněných ve prospěch obviněného. Dalším důvodem je, že tato úprava brání argumentaci, že ke zrušenému rozhodnutí pro jeho vady a následné zrušení nelze přihlížet, proto takové rozhodnutí nemohlo způsobit přerušení ani stavení běhu promlčecí doby. Proto jediný správný závěr je, že tato ustanovení pouze zdůrazňují a potvrzují uvedenou obecně upravenou zásadu stavení promlčecí doby pro zákonnou překážku podle § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku [dříve § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák.], aby bylo v těchto případech jednoznačně určeno, že obviněný, u něhož byl porušen zákon v jeho neprospěch, byla povolena obnova řízení v jeho prospěch nebo bylo v jeho prospěch zrušeno rozhodnutí nálezem Ústavního soudu, mohl dosáhnout příznivějšího zákonného a spravedlivého rozhodnutí ve svůj prospěch. Ostatně v případě dovolání již zákonodárce nepotřeboval tuto obecně platnou zásadu zdůrazňovat, neupravil ji obdobným způsobem jako v případě stížnosti pro porušení zákona. V případě dovolání se tak uplatní pouze obecné pravidlo uvedené v § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, resp. předtím § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák. Toto ustanovení je též nejširší, pokrývá i další situace, které nejsou výslovně upraveny v trestním řádu ve shora uvedených ustanoveních § 275 odst. 1 věty druhé, § 289 písm. a) a § 314i písm. a) tr. ř., jež nejsou v rozporu s obecným pravidlem, naopak jsou s ním v souladu a jen jej konkretizují pro určité specifické situace, rozhodně však neřeší všechny situace stavení běhu promlčecí doby. Promlčecí doba se proto staví i v případech jiných, než které jsou u jednotlivých opravných prostředků popsány, staví se v souladu s principem ne bis in idem vždy, když vznikne překážka věci rozsouzené (exceptio rei iudicatae), a to až do okamžiku, než bude takové rozhodnutí zakládající tuto překážku v předepsaném řízení zrušeno, tj. i v řízení o dovolání podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. Nejvyšší soud v uvedeném stanovisku též upozornil na absurdní důsledky přijetí opačného názoru, který zastával v této věci obviněný, že při zrušení rozhodnutí na podkladě mimořádného opravného prostředku (zde dovolání) ve prospěch obviněného by obviněný mohl být později odsouzen, byť mírněji, zatímco při zrušení rozhodnutí v neprospěch obviněného, popř. jak ve prospěch, tak i v neprospěch, by obviněný z důvodu promlčení trestní odpovědnosti již nemohl být odsouzen, takže by rozhodnutí v řízení o mimořádném opravném prostředku v neprospěch obviněného bylo pro něj vždy výhodnější než rozhodnutí v jeho prospěch, což nedává logiku (použití logického výkladu – argumentum reductione ad absurdum).

40. Od těchto závěrů nemá dovolací soud rozhodující v této věci důvod jakkoliv se odchylovat, naopak zdůvodnění rozvedené v citovaném stanovisku je stále platné, od té doby nedošlo v této otázce k žádné zásadní změně v právní úpravě ani v judikatuře. Stejně tak argumentace obviněného nepřináší nic nového, s čím by se již dříve Nejvyšší soud nevypořádal. Případ obviněného není ničím výjimečný, proč by již dříve zaujatý názor neměl z hlediska spravedlivosti trestního řízení a jeho výsledku obstát. S uvedeným názorem není v rozporu ani odborná literatura, právě naopak, jak ostatně vyplývá i z jejího přehledu v uvedeném stanovisku. Nyní lze za všechny jen doplnit aktuální komentáře, které zaujaly stejný názor, že jakékoliv rozhodnutí vytvářející překážku věci rozsouzené (včetně zprošťujícího rozsudku) je okolností, s níž zákon v § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku [dříve §

67 odst. 2 písm. a) tr. zák.] spojuje stavení běhu promlčecí doby – tak zejména ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1–139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 466; DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 280; VANTUCH, P. Trestní zákoník s komentářem. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2011, s. 104.

41. Lze tak uzavřít, že trestní odpovědnost obviněného, resp. dřívější terminologií jeho trestní stíhání, se tak nepromlčelo, protože i pravomocný zprošťující rozsudek je zákonnou překážkou, pro kterou nelze pachatele znovu postavit před soud, a to až do doby jeho zrušení na základě mimořádného opravného prostředku, popř. ústavní stížnosti, ve smyslu § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák., resp. § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. V tomto případě neběžela promlčecí doba od 8. 9. 2015, kdy soud druhého stupně rozhodl poprvé zprošťujícím rozsudkem, do 13. 7. 2016, kdy tento rozsudek zrušil Nejvyšší soud k dovolání, které v neprospěch obviněného podal nejvyšší státní zástupce.

42. Nebylo ani možno vyhovět návrhu obviněného, aby Nejvyšší soud, pokud by dospěl k názoru shora rozvedenému, své závěry aplikoval ex nunc a vztahoval je jen na případy budoucí. Takový postup ale v trestním řízení možný není, v řízení o dovolání je třeba vždy rozhodnout o podaném mimořádném opravném prostředku. Nejvyšší soud rozhoduje závazně pouze v té věci, v níž probíhá řízení o mimořádném opravném prostředku, nemůže zavazovat jiné senáty ani sebe do budoucna pro jiné případy. Nejvyšší soud nemůže rušit zákony či jiné podzákonné předpisy, jako to může činit Ústavní soud, proto se nelze dovolávat jakési analogie s jeho postupy. To platí i pro uvažovanou analogii s postupem Ústavního soudu v nálezu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 4/14, v jeho bodu 120., kde Ústavní soud aplikoval úpravu § 71 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, který se ale týká právě případů, kdy byl nálezem zrušen právní předpis či jeho část. Takovou úpravu však pro postup Nejvyššího soudu nelze použít ani analogicky, jak se obviněný mylně domníval.

43. Konečně neobstojí ani další námitka obviněného, již podřadil dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., tedy že odvolací soud měl trestní stíhání v dané věci zastavit podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. Předně je třeba uvést, že postup podle § 172 odst. 2 tr. ř. ve všech jeho alternativách je fakultativní (srov. slova „může zastavit“ v návětí), proto není povinností státního zástupce v přípravném řízení (§ 172 odst. 2 tr. ř.), resp. soudu v řízení před soudem [srov. § 188 odst. 2, § 223 odst. 2, § 231 odst. 1, § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř.] takový postup využít, ačkoliv by podmínky některé z alternativ byly splněny (srov. k tomu přiměřeně např. nález Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2004, sp. zn. III. ÚS 529/03, publikovaný pod č. 45 ve svazku č. 32 na str. 429 Sb. n. a u.). V případě postupu podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. jde o tzv. diskreční pravomoc státního zástupce v přípravném řízení, která v řízení před soudem přechází na soud. Je v podstatě vyjádřením výjimky ze zásady legality, jejímž opakem je princip oportunity, resp. výjimky ze zásady oficiality. Závisí proto ryze na státním zástupci, resp. posléze soudu, zda při uvážení okolností v uvedené alternativě popsaných trestní stíhání zastaví, či nikoli. Již proto argumentace s odkazem na ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. nemůže naplnit uplatněný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., neboť v takovém případě nešlo o trestní stíhání nepřípustné ve smyslu § 11 odst. 1, 2 či 5 nebo § 11a tr. ř.

44. Nad rámec uvedeného (jako obiter dictum) lze navíc souhlasit se státním zástupcem, že v daném případě beztak nebyly splněny podmínky pro postup podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř., za užití § 223 odst. 2 a § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. odvolacím soudem. Bylo tomu tak právě pro postoj obviněného, který rozhodně nesvědčil pro závěr, že by bylo „zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo“, což je základní podmínkou žádaného fakultativního zastavení trestního stíhání – srov. § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. in fine.

45. Lze tak uzavřít, že námitky obviněného, které měly naplňovat dovolací důvod uvedený v § 265b

odst. 1 písm. e) tr. ř., mu zčásti neodpovídaly (jde-li o tvrzený důvod zastavení trestního stíhání pro neúčelnost, resp. pro přílišnou délku trestního stíhání), zčásti mu sice odpovídaly, ale byly zjevně neopodstatněné (jde-li o tvrzený důvod zastavení trestního stíhání pro promlčení trestní odpovědnosti).

46. Důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné uplatnit tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

47. K uvedenému dovolacímu důvodu Nejvyšší soud mimo jiné uvedl, že převážná část dovolání obviněného, v níž uplatnil námitky, které podřadil pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tomuto důvodu ani žádnému jinému neodpovídá, a proto, nebýt jiných námitek, by bylo namístě takové dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť v tomto rozsahu bylo podáno z jiného důvodu, než jaké jsou uvedeny v § 265b tr. ř.

48. Nejvyšší soud nezjistil žádné porušení základních práv obviněného, a to ani tvrzeného porušení práva na obhajobu, resp. práva na spravedlivý proces. Nejvyšší soud přitom interpretoval a aplikoval uvedené podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, Listinou základních práv a svobod a v neposlední řadě též judikaturou Ústavního soudu (srov. zejména stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, vyhlášené jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněné pod st. č. 38/14 ve svazku č. 72 na str. 599 Sb. n. a u.). Právě z těchto uvedených hledisek se tedy Nejvyšší soud zabýval naplněním dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a některými skutkovými otázkami a hodnocením důkazů soudy nižších stupňů ve vztahu k právnímu posouzení jednání obviněného, a to z hlediska posouzení jeho jednání jako trestného činu předlužení podle § 256c odst. 1 písm. e) tr. zákona. V té souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že i Ústavní soud výslovně ve svém stanovisku konstatoval, že jeho názor, „… podle kterého nelze nesprávné skutkové zjištění striktně oddělovat od nesprávné právní kvalifikace … však neznamená, že by Nejvyšší soud v každém případě, kdy dovolání obsahuje argumentaci ve vztahu ke skutkovým zjištěním, musel považovat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za prima facie naplněný. … Je totiž jediným oprávněným orgánem, kterému v tomto stadiu přísluší posuzovat naplnění konkrétního dovolacího důvodu (viz § 54 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci J. a ostatní proti České republice ze dne 13. 10. 2011, č. stížnosti 12579/06, 19007/10 a 34812/10), a toto posouzení je závaznou podmínkou pro případné podání ústavní stížnosti (ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu)“ [srov. bod 23 shora označeného stanoviska pléna Ústavního soudu].

49. Relevantně ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uplatnil obviněný námitku, podle níž soudy nižších stupňů chybně aplikovaly ustanovení o časové působnosti trestních zákonů, a proto jednání obviněného nesprávně posoudily podle § 256c odst. 1 písm. e) tr. zák., podle jeho názoru měl být aplikován trestní zákoník. Obviněný měl předně za to, že trestní zákoník byl pro něj ve více ohledech příznivější při posouzení otázky trestnosti žalovaného jednání. Své výhrady založil především na tom, že došlo k promlčení trestní odpovědnosti, jehož úprava je pro obviněného v trestním zákoníku příznivější (a to v rozsahu okolností, s nimiž zákon spojuje přerušení běhu promlčecí doby), že byla nesprávně zjištěna forma zavinění (která byla pouze nedbalostní, nešlo však o nedbalost hrubou a zároveň vědomou) a konečně že nynější trestní zákoník je mírnější v trestání téhož trestného činu. Dále měl obviněný za to, že aplikace trestního zákona vůbec nebyla možná, protože jeho jednání bylo ukončeno za účinnosti trestního zákoníku. Obviněný též zpochybnil řádnou aplikaci § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Veškeré tyto námitky považuje Nejvyšší soud za zjevně neopodstatněné.

50. Pokud jde o aplikaci pravidel časové působnosti trestních zákonů, je namístě uvést následující. Podle § 2 odst. 4 tr. zákoníku je čin spáchán v době, kdy pachatel nebo účastník konal nebo v případě opomenutí byl povinen konat; není přitom rozhodující, kdy následek nastane nebo kdy měl nastat (v

tomto směru srov. rozdíl oproti § 34 odst. 2 tr. zákoníku a stanovení počátku běhu promlčecí doby). Podobné pravidlo trestní zákon neobsahoval (srov. § 16 tr. zák.). Část právní teorie (např. NOVOTNÝ, O. a kol. Trestní právo hmotné. I. Obecná část. Praha: CODEX Nakladatelství Hugo Grotius, 1992, s. 33) se klonila k témuž pravidlu, jaké je nyní obsaženo v § 2 odst. 4 tr. zákoníku (resp. k tomu, že dobou spáchání se rozumí doba jednání bez ohledu na to, kdy nastoupí účinek), jiná část zase prosazovala, že za dobu spáchání se považuje okamžik dokonání trestného činu (srov. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 148). Uvedený spor se ovšem týkal tzv. výsledečných trestných činů, které předpokládají vedle provedení určitého jednání též nastoupení výsledku, tedy tzv. účinku. V daném případě ovšem byly všechny zákonem předpokládané znaky trestného činu předlužení podle § 256c odst. 1 písm. e) tr. zák. naplněny ještě za účinnosti trestního zákona, to znamená, že za jeho účinnosti byl uvedený trestný čin dokonán. Tento trestný čin byl totiž v základní skutkové podstatě (§ 256c odst. 1 i 2 tr. zák.) formulován jako trestný čin formální, jímž se postihovalo určité jednání vedoucí k následku v podobě ohrožení majetkových práv věřitelů, který je již samotným popsaným jednáním naplněn, aniž by se žádalo nastoupení účinku jako materiálního výsledku postihujícího cizí právní statky, a proto jej lze označit za tzv. abstraktně ohrožovací delikt. Účinek v podobě škody (značné, resp. velkého rozsahu) byl formulován až jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby v § 256c odst. 3 a 4 tr. zák., jeho způsobení ovšem nebylo obviněnému kladeno za vinu. Otázka nastoupení účinku v nyní posuzovaném případě tak nehrála roli.

51. Správně již státní zástupce zdůraznil, že podání insolvenčního návrhu není zákonným předpokladem trestnosti předlužení, neboli předlužení bylo za splnění zákonných podmínek trestné bez ohledu na to, zda vůbec byl podán insolvenční návrh, případně kdo a kdy tak učinil. Rozhodující bylo, zda si pachatel alespoň z vědomé nedbalosti přivodil některým ze způsobů popsaných v § 256 odst. 1 písm. a) až e) tr. zák. předlužení. Stav předlužení trestní zákon nedefinoval, bylo třeba vycházet z mimotrestní úpravy obsažené původně v § 1 odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, v době činu v § 3 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších změn, účinného v době činu, nyní jde o § 3 odst. 4 téhož zákona. Jakkoliv se tento pojem v insolvenčním zákoně vztahuje jen na právnické osoby a na podnikající fyzické osoby, bylo třeba analogicky této definice užít i pro ostatní fyzické osoby. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku [srov. k tomu výklad např. v KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. Praha: ASPI, a. s., 2008, s. 8]. Tento stav byl dokonce i přes neplatnost právního úkonu, jímž bylo předlužení způsobeno, konstatován posléze insolvenčním soudem, jak vyplývá i ze skutkové věty rozsudku soudu prvního stupně. Podmínkou dokonání uvedeného trestného činu ale není třeba, aby byl insolvenční návrh skutečně podán, úpadek insolvenčním soudem zjištěn a bylo rozhodnuto o způsobu jeho řešení, jako tomu bylo v tomto případě. Uvedení těchto skutečností do skutkové věty rozsudku je tak vlastně nadbytečné, neboť nejde o vylíčení skutkových okolností nezbytných pro naplnění konkrétního zákonného znaku příslušné skutkové podstaty, nicméně nadbytečné neškodí (superfluum non nocet), naopak v daném případě dobře dokládá, že bylo sledovaným postupem obviněného (i přes neplatnost kupní smlouvy) dosaženo sledovaného cíle, a to i pro autoritu, jíž je insolvenční soud.

52. Důvodně proto soudy nižších stupňů považovaly za dobu spáchání činu ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. dobu jednání obviněného, tedy okamžik uzavření kupní smlouvy, kterou přivodil stav předlužení obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o. a která představovala zároveň obchodní transakci nad rámec obvyklého podnikatelského rizika, jež bylo v hrubém nepoměru k majetkovým poměrům této obchodní společnosti. Čin obviněného tak byl spáchán za účinnosti trestního zákona, a sice dne 12. 11. 2009, kdy byla uzavřena předmětná kupní smlouva, stejně tak i její dodatek č. 1, kterým došlo ke zkrácení splatnosti kupní ceny do 15. 12. 2009, byl sjednán za účinnosti trestního zákona dne 15. 11.

2009. Veškerá trestněprávně relevantní jednání tak obviněný provedl do 31. 12. 2009, tudíž za účinnosti trestního zákona.

53. Podle pravidel o časové působnosti trestních zákonů se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější (shodná úprava byla obsažena v § 16 odst. 1 tr. zák. i § 2 odst. 1 tr. zákoníku). Zákonodárce tak v obou právních úpravách vycházel z modelu užití zákona účinného v době spáchání činu s výhradou možného užití zákona pozdějšího, je-li to pro pachatele v otázce trestnosti příznivější (k různým modelům řešení srov. například článek GŘIVNA, T., ŘÍHA, J. Vybrané problémy časové působnosti a přechodného ustanovení trestního zákoníku. Trestněprávní revue, č. 3/2011, s. 65 a násl.). Otázkou trestnosti se přitom podle uznávaného výkladu nauky i judikatury rozumí všechny skutečnosti, na nichž závisí výrok o vině a trestu (srov. například ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 144; ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 44 a násl.).

54. Pod pojem trestnosti tak lze subsumovat i otázku promlčení trestní odpovědnosti jako jednoho z důvodů zániku trestní odpovědnosti, neboť i na jejím vyřešení závisí výrok o vině. V tomto směru lze s obviněným souhlasit. Nejvyšší soud však především s ohledem na výše uvedený výklad problematiky stavení běhu promlčecí doby neshledal, že by v daném konkrétním případě byla pro obviněného M. D. právní úprava obsažená v trestním zákoníku příznivější. Příznivost nelze hodnotit zcela abstraktně bez ohledu na konkrétní okolnosti, naopak jde o posouzení aplikace právních úprav jako celků na konkrétní případ a porovnání výsledků takové aplikace – jsou-li shodné, použije se výchozí pravidlo o užití zákona účinného v době spáchání činu. V daném případě sice byly pro obviněného v trestním zákoníku výhodněji upraveny okolnosti, s nimiž zákon spojoval přerušení běhu promlčecí doby [§ 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku v porovnání s § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák.], nicméně k promlčení trestní odpovědnosti nedošlo podle žádné z obou úprav, neboť podle obou zákonů se promlčecí doba stavěla od právní moci původního zprošťujícího rozsudku až do jeho zrušení Nejvyšším soudem k dovolání nejvyššího státního zástupce, protože po tuto dobu nebylo možno obviněného znovu postavit před soud pro zákonnou překážku věci rozhodnuté (exceptio rei iudicatae), a to jak podle § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák., tak podle § 34 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Není tak možno konstatovat, že by v otázce promlčení byla pozdější právní úprava v trestním zákoníku pro obviněného příznivější, neboť ani podle trestního zákoníku k promlčení trestního stíhání nedošlo.

55. Důvodem pro použití nové právní úpravy jako výhodnější pro obviněného nelze spatřovat ani v otázce formy zavinění. Ačkoli dovolatel poukazoval na ustálenou judikaturu k časové působnosti trestních zákonů v případě trestných činů, u nichž trestní zákon požadoval alespoň vědomou nedbalost (za užití slov „byť i z vědomé nedbalosti“), zatímco trestní zákoník požaduje alespoň hrubou nedbalost („byť i z hrubé nedbalosti“) ve smyslu § 16 odst. 2 tr. zákoníku, jsou tyto úvahy vzhledem ke konkrétním skutkovým okolnostem nepřípadné, jak správně poukázal i státní zástupce ve vyjádření k dovolání. Nejvyšší soud tímto nijak nezpochybňuje svou dosavadní judikaturu, že v případě nedbalostního zavinění u takových trestných činů spáchaných za účinnosti trestního zákona a souzených za účinnosti trestního zákoníku je zapotřebí jak vědomé, tak i hrubé nedbalosti, aby čin byl trestný (srov. zejména rozhodnutí č. 2/2014 Sb. rozh. tr., popř. č. 64/2012 Sb rozh. tr., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 5 Tdo 779/2012). To se týká i trestného činu předlužení podle § 256c odst. 1 tr. zák., resp. způsobení úpadku podle § 224 odst. 1 tr. zákoníku. V daném případě ovšem na základě řádně provedeného dokazování dospěly soudy nižších stupňů k důvodnému závěru, že obviněný jednal s plným vědomím, že obchodní společnost R. – X39 CZ s. r. o. nemá prostředky k uhrazení kupní ceny, k níž ji obviněný jednající jménem této obchodní společnosti v krátkém časovém období (po uzavření dodatku vlastně v délce jednoho měsíce) zavázal, způsobení

úpadku bylo cílem jeho jednání, aby zabránil uspokojení pohledávky zástavního věřitele M. H., a. s., jak bylo již opakovaně uvedeno shora. Proto také správně jednání obviněného posoudily jako úmyslné, dokonce jak vyplývá z rozsudku soudu druhého stupně, šlo o úmysl přímý. Proto závěry shora uvedených rozhodnutí, v nichž šlo o nedbalostní zavinění, vůbec na daný případ obviněného M. D. nedopadají. Ani v otázce zavinění tak pozdější trestní zákoník v ustanovení § 224 odst. 1 tr. zákoníku není pro obviněného výhodnější ve srovnání s § 256c odst. 1 tr. zák., neboť podle obou ustanovení je trestné úmyslné přivození úpadku v podobě předlužení tím, že učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika obchod, který je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům.

56. Nakonec obviněný namítl, že nová právní úprava je pro něj příznivější v otázce trestání. Ani v tomto směru ovšem Nejvyšší soud nedal obviněnému za pravdu. Předně je třeba souhlasit se státním zástupcem, který vysvětlil, že i uvedení peněžitého trestu jako dalšího druhu trestu vedle trestu odnětí svobody ve zvláštní části trestního zákoníku má svůj význam, byť by bylo jinak možno tento druh trestu uložit i podle ustanovení obecné části, kde je ovšem uložení vázáno na další podmínky. Trestní zákon na jednání uvedená v § 256c odst. 1 tr. zák. stanovil trest odnětí svobody až na jeden rok nebo zákaz činnosti nebo peněžitý trest, trestní zákoník na jednání uvedená v § 224 odst. 1 tr. zákoníku trest odnětí svobody až na jeden rok nebo zákaz činnosti. Jednak není pravdou, že již z důvodu neuvedení dalšího druhu trestu jako alternativy k trestu odnětí svobody je trestní zákoník v porovnání s trestním zákonem pro obviněného příznivější. Opět je třeba připomenout, že se neposuzuje jakási abstraktní příznivost právních úprav pro všechny pachatele obecně, ale příznivost aplikace právních úprav na daný konkrétní případ, neboli „při posouzení otázky, jaký zákon použít, nemůže tedy jít jen o srovnání trestních sankcí starého a nového zákona. Přitom je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celků pachateli za konkrétních posuzovaných okolností uloženy“ – srov. rozhodnutí č. 11/1991 Sb. rozh. tr.

57. V daném případě je třeba upozornit, že uvedení peněžitého trestu ve zvláštní části trestního zákoníku u ustanovení, u něhož lze týž druh trestu uložit podle obecné části, je za současné úpravy obecně pro pachatele méně příznivé, protože při jeho uvedení ve zvláštní části jej lze uložit podle § 67 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, a to i jako vedlejší trest vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, zatímco bez takového uvedení ve zvláštní části to možné není a lze jej uložit za podmínek § 67 odst. odst. 2 písm. b) tr. zákoníku (tedy nikoli vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody), pomineme-li možnost v obou případech jej uložit podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku. Podobně tomu bylo i podle trestního zákona (§ 53 tr. zák.), přičemž tam byla diferenciace ještě větší, neboť na rozdíl od § 53 odst. 2 písm. a) tr. zák. nebylo možno podle § 53 odst. 2 písm. b) tr. zák. jej uložit vedle jakéhokoliv trestu odnětí svobody. Ani tento obecný výklad ale nehraje pro posouzení příznivosti právních úprav roli, pokud pro takové postupy nebyly shledány podmínky.

58. V této věci dospěly soudy nižších stupňů za užití obecných pravidel pro výběr druhu trestu a jeho výměry podle § 31 tr. zák. a následujících, resp. § 39 tr. zákoníku a následujících, k závěru, že je namístě uložit peněžitý trest, a to jako trest hlavní a samostatný. Model jeho ukládání jako vedlejšího druhu trestu vedle hlavního druhu trestu, kterým by snad měl být trest odnětí svobody, tak zvažován nebyl (a proto se shora uvedený výklad obecného náhledu na příznivost právních úprav neužije). Takový druh trestu jako hlavní a samostatný bylo možno uložit podle obou právních úprav, tedy jak podle § 256c odst. 1 tr. zák. za užití § 53 odst. 2 písm. a) a odst. 3 tr. zák., tak i podle § 224 odst. 1 tr. zákoníku za užití § 67 odst. 2 písm. b) a odst. 3 tr. zákoníku. V otázce výběru druhu trestu tak pozdější právní úprava nebyla v tomto konkrétním případě pro obviněného příznivější.

59. Stejně tak není pravdou, že by právní úprava obsažená v trestním zákoníku byla pro pachatele příznivější z hlediska výměry peněžitého trestu. Státní zástupce již správně poukázal na to, že obecně je současná úprava výměry peněžitého trestu pro pachatele méně příznivá, neboť peněžitý trest lze podle § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku vyměřit v rozpětí od 2 000 Kč až do 36 500 000 Kč, zatímco podle § 53 odst. 1 tr. zák. jej bylo možno uložit v rozpětí od 2 000 Kč do 5 000 000 Kč.

60. Rozhodující je ovšem konkrétní aplikace právní úpravy na případ obviněného. Je sice pravdou, že ta není v odůvodnění napadeného rozhodnutí podrobněji rozvedena, nicméně lze z něj dovodit základní východiska pro výměru peněžitého trestu. Především lze upozornit na to, že obviněnému byl v dané věci vyměřen peněžitý trest podle § 53 odst. 1 tr. zák. hluboko v dolní polovině zákonné trestní sazby, spíše při jeho spodní hranici, která ale nebyla využita. Výměra 100 000 Kč vlastně odpovídá 1/50 nejvyšší možné výměry, zároveň 50x převyšuje spodní hranici. Při užití stejných násobků i pro účely aplikace trestního zákoníku by pro stejnou výměru platil parametr druhý, podle prvního by ale trest musel být ukládán výrazně vyšší (jedné padesátině horní hranice by odpovídala výše 730 000 Kč). Je zřejmé, že trestní zákoník vychází z jiného konceptu určování výměry peněžitého trestu, a sice tzv. denních sazeb, stanovuje pravidla pro určení jejich počtu a výše (§ 68 odst. 3 tr. zákoníku), přičemž celková výměra je dána multiplikací těchto veličin.

61. Takovou podrobnou úpravu a sofistikovaný způsob stanovení celkové výměry peněžitého trestu trestní zákon neobsahoval, nicméně pro určení celkové výměry bylo namístě vycházet ze stejných či podobných kritérií, která byla obsažena v obecných ustanoveních o výběru druhu trestu a jeho výměry v § 31 tr. zák. a následujících, zvláště přitom měl přihlédnout k osobním a majetkovým poměrům pachatele podle § 54 odst. 1 tr. zák. Je tak nasnadě, že i při ukládání téhož druhu trestu podle trestního zákona soud zvažoval podobná kritéria, jaká by jinak zvažoval pro určení výše a počtu denních sazeb při výměře peněžitého trestu podle trestního zákoníku. Dokonce odvolací soud i při ukládání peněžitého trestu přihlédl k delší době trvání trestního řízení a časovému odstupu odsuzujícího rozhodnutí od spáchání činu, ač to v minulé právní úpravě na rozdíl od současné (§ 39 odst. 3 tr. zákoníku) nebylo výslovně upraveno, ale takovou možnost (resp. povinnost) dovodila judikatura – viz k tomu též výše v bodě IV. b) tohoto usnesení. Prakticky jen delší doba trvání trestního řízení byla důvodem, proč odvolací soud snížil výměru peněžitého trestu, jakož i náhradního trestu odnětí svobody.

62. Ani v otázce výběru druhu trestu a jeho výměry proto Nejvyšší soud v této věci neshledal porušení pravidel časové působnosti trestních zákonů, neboť byl užit zákon účinný v době spáchání činu, protože pozdější zákon nebyl pro obviněného příznivější.

63. Nejvyšší soud neshledal pochybení soudů nižších stupňů ani při uplatnění zásady subsidiarity trestní represe a principu „ultima ratio“. Pokud jde o výklad ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku, jehož užití na daný případ se obviněný domáhal, je možno odkázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.

64. Nelze přitom konstatovat, že by případ obviněného M. D. byl svou povahou v porovnání s jinými věcmi téhož typu bagatelní. Obviněný svým jednáním ohrozil majetková práva zástavního věřitele M. H., a. s., jehož pohledávka zajištěná předmětnou nemovitostí převyšovala částku 10 milionů Kč. Obviněný přitom jednal cíleně, úmyslně, aby zabránil výkonu zástavního práva, což závažnost jeho jednání též zvyšuje. I s ohledem na další okolnosti případu proto soudy nižších stupňů správně dovodily, že je třeba uplatnit trestněprávní odpovědnost a trestněprávní důsledky s ní spojené, resp. že společenská nebezpečnost jednání obviněného vzhledem k prakticky totožným kritériím (srov. § 3 odst. 4 tr. zák. a § 39 odst. 2 tr. zákoníku) není nepatrná, tedy jedná se o trestný čin, neboť i tento materiální znak trestného činu byl naplněn.

65. Jen pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že ta část argumentace obviněného v dovolání (v jeho doplnění), která se týká zavinění a možného právního či skutkového omylu, je založena na právní kvalifikaci odlišného skutkového stavu věci, než k jakému dospěly na základě provedeného dokazování soudy nižších stupňů. Soudy nižších stupňů důvodně neaplikovaly ustanovení o skutkovém či právním omylu (§ 18 či 19 tr. zákoníku), neboť podmínky pro jejich použití nebyly v průběhu trestního stíhání před soudy nižších stupňů zjištěny. Obžalovaný využil svého práva a nevypovídal, v průběhu trestního stíhání bylo možno zjistit jeho stanovisko jen z jím učiněných

podání (která však není možno považovat za důkazní prostředek).

66. Po celou dobu řízení však obviněný neuplatňoval tu verzi skutkového děje, podle níž chtěl způsobit úpadek, resp. předlužení, jím spravované obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o., aby znemožnil uspokojení zástavního věřitele M. H., a. s., avšak nevěděl o tom, že je takové jednání trestné. Naopak z podání obviněného po celou dobu trestního stíhání vyplývá jiná verze jeho obhajoby, která spočívá v tom, že se ničeho protiprávního nedopustil, že úpadek jím ovládané obchodní společnosti přivodit nechtěl, že měl poctivý záměr, jak s předmětnou nemovitostí naložit, apod. Již to vylučuje úvahy o právním omylu na straně obviněného, popř. o aplikaci ustanovení § 19 tr. zákoníku.

67. Verzi, že nevěděl o tom, že svým postupem může způsobit úpadek jím ovládané obchodní společnosti, a proto jednal v negativním skutkovém omylu, obviněný uplatnil až v doplnění svého dovolání. Navíc tuto zcela novou strategii obhajoby doplnil tím, že se řídil pokyny D. A. a J. G., o nichž se po celou dobu trestního řízení nezmínil. Předně jde o jiný skutkový děj, který je zásadně odlišný od toho, jenž byl zjištěn soudy nižších stupňů, dále jde o uplatnění nových skutečností, k čemuž není určeno dovolání jako jeden z mimořádných opravných prostředků (ale obnova řízení). Tato nově obviněným tvrzená verze ale neodpovídá ani dalším důkazům v trestním řízení provedeným, na nichž soudy nižších stupňů založily výrok o vině. Důvodně totiž vyhodnotily dokazování tak, že přivození úpadku obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o. bylo cílem obviněného, jen pro jeho naplnění uzavřel kupní smlouvu s řádově vyšší kupní cenou, kterou uvedená obchodní společnost nemohla zaplatit ve stanoveném termínu. Smyslem bylo ohrozit majetková práva zástavního věřitele, který je musel uplatňovat v zahraničním insolvenčním řízení, v němž by se navíc prodával nemovitý majetek umístěný v cizině. Přitom je nepochybné, že jakýkoliv přeshraniční prvek soudní řízení podstatně komplikuje a přinejmenším přispívá k jeho delšímu trvání. Záměr obviněného dobře dokládá i urychlené podání insolvenčního návrhu poměrně krátce po uplynutí lhůty k plnění z předmětné kupní smlouvy (v podstatě jde o tři měsíce). Logické hodnotící úvahy soudů dobře dokládá i skutečnost, že obviněný byl vlastníkem předmětných nemovitostí, vystupoval tedy na straně prodávajícího, současně však byl jediným jednatelem obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o., jednal tak i za kupujícího, současně sám způsobil neplatnost kupní smlouvy pro nedodržení zákonných podmínek uvedených v obchodním zákoníku, jak Nejvyšší soud rozvedl ve svém předchozím usnesení v této věci (ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 5 Tdo 770/2016). Mimo jiné také později v insolvenčním řízení vůči úpadci R. – X39 CZ s. r. o. uplatňoval za jiné obchodní společnosti další pohledávky a ohledně uvedených nemovitostí vede ve Slovenské republice i další soudní spory. To vše podporuje skutečný cíl obviněného, přivodit uvedenou transakcí obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o. úpadek, jak zevrubně rozvedly soudy nižších stupňů.

68. Nejvyšší soud k tomu ještě znovu připomíná své závěry z předchozího usnesení ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 5 Tdo 770/2016, v němž se vyjadřoval též ke způsobilosti činu obviněného naplnit ohrožovací následek trestného činu předlužení podle § 256c odst. 1 písm. e) tr. zák. Objektem tohoto trestného činu je ochrana majetkových práv věřitelů před potenciálním nebezpečím vyplývajícím ze stavu předlužení dlužníka, v němž hrozí, že bude zmařeno uspokojení pohledávek věřitelů (viz ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1572). Sankciována je tudíž již možnost jistého ohrožení uspokojení pohledávek věřitelů. Trestní zákon blíže nespecifikoval okruh věřitelů či rozsah práv, kterým je tato ochrana poskytována, přičemž i vzhledem k prevenčnímu charakteru tohoto ustanovení není zákonným znakem základní skutkové podstaty způsobení škody jinému či získání prospěchu pro sebe či jiného, jak bylo rozvedeno shora. Obchodní společnost M. H., a. s., nebyla sice přímým věřitelem obchodní společnosti R. – X39 CZ s. r. o. ani obviněného, avšak převáděné nemovitosti byly zatíženy zástavním právem ve prospěch obchodní společnosti M. H., a. s. Je nepochybné, že snahou obviněného bylo po dohlednou dobu zmařit výkon zástavního práva, či

alespoň ztížit uspokojení tohoto věřitele tím, že bude znemožněno provedení veřejné dražby k uspokojení jeho zástavním právem zajištěné pohledávky, a to navíc za situace, kdy následně bude mít on sám jako hlavní věřitel (fyzická osoba) a reprezentant dalšího věřitele (obchodní společnosti R. – S. SK, s. r. o.) přímý vliv na insolvenční řízení, v jehož rámci pak měl být zástavní věřitel uspokojován, přičemž toto řízení bylo dále komplikováno přeshraničním prvkem a více současně probíhajícími soudními řízeními ohledně předmětných nemovitostí ve Slovenské republice.

69. Na podkladě všech popsaných skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř. byly obviněným převážně uplatněny jen formálně, ve skutečnosti nelze většinu z dovolacích námitek obsahově podřadit pod žádný dovolací důvod. Ostatní výhrady (týkající se nepřípustnosti trestního stíhání, jakož i nesprávné aplikace ustanovení o časové působnosti trestních zákonů), jež by mohly být důvodem přezkumu dovolacím soudem, pak Nejvyšší soud shledal zjevně neopodstatněnými. Navíc obviněný uplatnil shodné námitky jako v podaném odvolání, jimiž se zabýval už odvolací soud, přičemž se s nimi v napadeném rozsudku správně a přesvědčivě vypořádal. Proto Nejvyšší soud dovolání obviněného odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.